

บทที่ ๒

การแบ่งชนิดของประโยคตามเจตนา

ในการติดต่อสื่อสารถึงกันและกันนั้น มนุษย์มักจะกล่าวถ้อยคำออกมาเป็นประโยคเพื่อแสดงเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจจะต้องการให้ผู้ฟังได้ทราบความคิดความรู้สึกของตน ต้องการให้ผู้ฟังบอกเล่าสิ่งที่ผู้ฟังทราบแก่ผู้พูด หรือต้องการให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

เรื่องของรูปประโยค กับ การแสดงเจตนาของผู้ใช้ประโยคนั้นมีผู้ศึกษาและกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

จอห์น อาร์ เซอล (Searle ๑๙๖๘) ได้กำหนดเรียกปรากฏการณ์ในการสื่อความด้วยถ้อยคำของมนุษย์ว่า วจนกรรม* หรือ วจิปฎิบัติ (Speech Acts) ซึ่งประกอบด้วย กรรม หรือ การกระทำ ๓ ชนิด คือ

ก. การกล่าวถ้อย (Utterance Act) คือการเปล่งวาจาออกมาเป็นคำหรือประโยค

ข. การสื่อข้อความ (Propositional Act) คือการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และให้ข้อความต่อไปเกี่ยวกับสิ่งนั้น

ค. การแสดงเจตนา (Illocutionary Act) คือ เจตนาในการกล่าวถ้อยด้วยข้อความที่สื่อออกไป เช่น การสั่ง การขอร้อง การตำหนิ การสัญญา การอวยพร ฯลฯ**

* คำ "วจนกรรม" นี้ ผู้วิจัยใช้ตาม เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (๒๕๒๘)

** อ้างถึงใน เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (๒๕๒๘)

การแสดงเจตนาในข้อ ค. นับเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารมาก การแสดงเจตนาแต่ละประเภทจะต้องมีรายละเอียดเฉพาะประเภท โดยต้องเป็นไปตามกฎสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. กฎบอกเนื้อความ (Propositional Content Rule)
๒. กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน (Preparatory Rule)
๓. กฎบอกความจริงใจ (Sincerity Rule)
๔. กฎบอกสาระสำคัญ (Essential Rule)

กฎทั้ง ๔ ประการนี้ เชอลได้นำไปใช้ในการอธิบายและตีความประโยคที่แสดงเจตนาต่างๆ ในที่นี้จะขอยกมากล่าวเฉพาะการแสดงเจตนาประเภทคำถามประเภทขอร้อง และประเภทบอกเล่า* ซึ่งเป็นเจตนาเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังนี้

/ การแสดงเจตนาประเภทคำถาม (Question)

๑. กฎบอกเนื้อความ จะเป็นเนื้อความใด ๆ ก็ได้
๒. กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน มี ๒ ข้อย่อย คือ
 - ๒.๑ ผู้พูดไม่รู้คำตอบ นั่นคือ ไม่รู้ว่าเนื้อความนั้นเป็นจริงหรือไม่ หรือ ไม่รู้ข้อมูลที่เป็นคำตอบของคำถามอย่างแท้จริง
 - ๒.๒ ไม่มีอะไรที่แสดงอย่างชัดเจนทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟังว่า ผู้ฟังจะให้ข้อมูลในเวลานั้นถ้าผู้พูดไม่ได้ถาม

* การแสดงเจตนาประเภทอื่นๆที่เชอล กล่าวไว้คือ ประเภทขอบคุณ ประเภทแนะนำ ประเภทเตือน ประเภททักทาย ประเภทแสดงความยินดี ประเภทสัญญา

๓. กฏบอกความจริงใจ ผู้พูดต้องการข้อมูลนั้น
๔. กฏบอกสาระสำคัญ เป็นการกระทำที่ผู้พูดพยายามจะได้ข้อมูลนั้นจากผู้ฟัง

การแสดงเจตนาประเภทขอร้อง (Request)

๑. กฏบอกเนื้อความ เป็นการกระทำในอนาคตของผู้ฟัง
๒. กฏบอกปัจจัยพื้นฐาน มี ๒ ข้อย่อย คือ
 - ๒.๑ ผู้ฟังสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ และผู้พูดก็เชื่อเช่นนั้น
 - ๒.๒ ไม่มีอะไรที่แสดงอย่างชัดเจน ทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟัง ว่าผู้ฟังจะกระทำสิ่งนั้นอยู่เองเป็นปรกติ
๓. กฏบอกความจริงใจ ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น
๔. กฏบอกสาระสำคัญ เป็นความพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น

ข้อสังเกต เจตนาสั่ง (Order) และสั่งเชิงบังคับ (Command) มีกฏบอกปัจจัยพื้นฐานเพิ่มอีกข้อหนึ่งคือ ผู้พูดต้องอยู่ในฐานะที่มีอำนาจเหนือผู้ฟัง การสั่งเชิงบังคับอาจจะมีเงื่อนไข "ทางการใช้" ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการสั่งเชิงบังคับ นอกจากนั้น ทั้งในการสั่ง และ สั่งเชิงบังคับ ความสัมพันธ์ในแง่อำนาจมีผลต่อกฏบอกสาระสำคัญเพราะ ถ้อยคำที่กล่าวแสดงความพยายามที่จะให้ผู้ฟังกระทำสิ่งที่ผู้พูดต้องการเพื่อแสดงถึงอำนาจที่ผู้พูดมีเหนือผู้ฟัง

การแสดงเจตนาประเภทบอกเล่า (Assert, State, Affirm)

๑. กฏบอกเนื้อความ จะเป็นเนื้อความใดๆ ก็ได้
๒. กฏบอกปัจจัยพื้นฐาน มี ๒ ข้อย่อย คือ

- ๒.๑ ผู้พูดมีหลักฐาน (เหตุผลและอื่น ๆ) เกี่ยวกับความจริงของเรื่องที่พูด
- ๒.๒ ไม่มีอะไรที่แสดงอย่างชัดเจน ต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังรู้เรื่องที่ผู้พูดจะพูด
๓. กบอความจริงใจ ผู้พูดเชื่อเรื่องที่พูด
๔. กบอสาระสำคัญ นับว่าเป็นการกระทำที่นำไปสู่ผลที่ว่า เรื่องที่กล่าวว่าเป็นเรื่องที่เป็นจริง

ราตรี ชันวารินทร์ (๒๕๑๖:๑๕-๑๘) กล่าวถึงรูปประโยคว่ามี ๕ ชนิด คือ

๑. รูปประโยคคำสั่ง หมายถึง รูปประโยคที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๔ อย่างดังนี้ คือ
 - ก. เริ่มต้นด้วยคำกริยา
 - ข. เริ่มต้นด้วยคำหน้ากริยา (Pre-verb) ซึ่งมี ๒ คำคือไป มา
 - ค. เริ่มต้นด้วยคำเฉพาะ (คำที่มีลักษณะคล้ายกริยาแต่ไม่ได้จัดอยู่ในพวกกริยาแท้ และ เป็นคำที่ปรากฏอยู่ในตำแหน่งต้นของประโยคคำสั่งด้วย) ที่แสดงคำสั่ง-ขอร้อง
 - ง. เริ่มต้นด้วยสรรพนามบุรุษที่สองและคำกริยามีคำช่วยหน้ากริยา "ต้อง" ปรากฏอยู่ด้วย
๒. รูปประโยคปฏิเสธ หมายถึง รูปประโยคที่มีคำปฏิเสธ คือ คำว่า "ไม่" อยู่ด้วย
๓. รูปประโยคคำถาม หมายถึง รูปประโยคที่มีคำแสดงคำถาม คำลงท้าย แสดงคำถาม หรือ กลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถามอยู่ด้วย รูปประโยคคำถามแบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

๓.๑ รูปประโยคคำถามที่ต้องการการตอบรับหรือปฏิเสธ คือ รูปประโยคที่มีคำลงท้ายแสดงคำถามหรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถามอยู่ที่ท้ายประโยค เช่น

เขากำลังกินข้าวหรือ ?

- ค่ะ

- เปล่าค่ะ

๓.๒ รูปประโยคคำถามที่ต้องการข้อเท็จจริง คือ รูปประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามอยู่ด้วย เช่น

ใคร มา

ปรีชา มา

๔. รูปประโยคคำถาม-ปฏิเสธ หมายถึง รูปประโยคที่มีทั้ง คำปฏิเสธและคำแสดงคำถาม หรือ คำลงท้ายแสดงคำถาม หรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถามอยู่ด้วย

๕. รูปประโยคบอกเล่า หมายถึง รูปประโยคที่มีลักษณะต่างจากรูปประโยค ๕ ชนิด ดังกล่าวมาแล้ว คือ

ก. ไม่มีคำปฏิเสธ

ข. ไม่มีคำแสดงคำถาม คำลงท้ายแสดงคำถาม และ กลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถาม

ค. ไม่เริ่มต้นด้วยคำกริยา

ง. ไม่เริ่มต้นด้วยคำหน้ากริยา

จ. ไม่เริ่มต้นด้วยคำแสดงความขอร้องหรือกลุ่มคำเฉพาะแสดงความขอร้อง

ฉ. ไม่เริ่มต้นด้วยคำเฉพาะแสดงคำสั่ง

ช. ไม่เริ่มต้นด้วยประธานบุรุษที่สอง และ คำกริยามีคำช่วยหน้ากริยาต้องปรากฏอยู่ด้วย

บรรจบ พันธุเมธา (๒๕๑๙ : ๑๓๕ - ๑๓๙) กล่าวว่า ประโยคในภาษาไทยอาจจะประกอบด้วยคำก็คำก็ได้ คำเดียว สองคำ หรือมากกว่านั้นก็ได้ ถ้าหากว่าความในประโยคนั้นๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตามที่ผู้พูดต้องการ เช่น

ไป	มีคำกริยาคำเดียว
ไปเที่ยว	มีคำกริยา ๒ คำ
ไปเที่ยวกัน	มีคำกริยา ๒ คำ คำขยายกริยาอีกคำหนึ่ง
ใครกัน	มีคำ ๒ คำ คือ ผู้ทำ กับกริยา
ใครกันข้าว	มีคำ ๓ คำ คือ ผู้ทำ กริยา กับผู้ถูก
ใครกันข้าวหมด	มีคำ ๔ คำ คือ ผู้ทำ กริยา ผู้ถูก กับคำ วิเศษณ์ขยายกริยา

ประโยค ๑ - ๓ เป็นประโยคที่ละผู้ทำ ละผู้ถูก มีแต่กริยา แต่ความในประโยคบอกว่าเป็นประโยคคำสั่ง บอกเล่า และชักชวนตามลำดับ

ส่วนประโยค ๔ - ๖ มีทั้งผู้ทำ ผู้ถูก กริยาและคำขยายความในประโยค บอกว่าเป็นคำถามโดยใช้คำที่แสดงคำถาม "ใคร" เป็นผู้ทำ บรรจบ พันธุเมธา ได้สรุปลักษณะประโยคไว้ดังนี้

๑. ประโยคคำสั่ง ไม่จำเป็นต้องมีผู้ทำกริยา ถ้าหากจะมีก็เพื่อเน้นความหรือเพื่อบอกให้รู้ตัว เช่น

แก มา (มีจังหวะเว้นระหว่าง แก กับ มา)

อ้อด ระวัง (พยางค์ท้ายจะห้วนสั้นทั้ง "วัง" กับ "มา"

ขนาด ครึ่งมาตรา)

๒. ประโยคขอเรื่องหรือชักชวน ไม่ต้องมีผู้ทำกริยาเช่นเดียวกัน แต่มักจะมีคำลงท้ายประโยค เช่น ชี ชี เถอะ เถอะนะ นะ นำ นะ

เช่น ไปชี่ ไปชี่ ไปเถอะ ไปเถอะนะ ไปนะ ไปน่า เป็นต้น คำ
ลงท้ายต่างกันไป ตามแต่ผู้พูดต้องการจะโน้มน้าวใจผู้ฟังให้ใจอ่อน
ยอมตามไปด้วย ส่วนผู้ทำจะกล่าวถึงหรือไม่ก็แล้วแต่ต้องการนั้น
หรือไม่ เช่น เธอไปน่า เธอไปด้วยกันกับเรานะ

๓. ประโยคคำถาม ตามธรรมชาติมักจะมีคำวิเศษณ์แสดงคำถาม ใคร
อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม อย่างไร หรือ หรือไม่ อยู่ด้วย ใคร
อะไร มีลักษณะทั้งเป็นคำถามและเป็นสรรพนามแทนคนหรือสิ่ง
ที่ไม่ได้ระบุชื่อในที่นั้น ใคร อะไร ทำหน้าที่ได้อย่างนาม คือ เป็น
ผู้ทำก็ได้ ผู้ถูกก็ได้ เช่น ใครเห็น เห็นใคร อะไรมา กินอะไร
จะนั้นอยู่ที่ใดในประโยคก็ได้แล้วแต่ความ

ทำไม เมื่อไร อย่างไร มีลักษณะเป็นกริยาวิเศษณ์ขยายกริยา
อยู่ต้นประโยคหรือท้ายประโยคก็ได้ เช่น มาทำไม ทำไม (จึง)มา
มาเมื่อไร เมื่อไร (จะ)มา มาอย่างไร (ทำ)อย่างไร (ถึงได้)
มา(ได้)

หรือ หรือไม่ ไหม เป็นคำลงท้ายประโยคทั้งสิ้น เช่น
เธอไปหรือ เธอไปหรือไม่ จะไปไหม

ถ้าจะใช้ "หรือ" นำหน้าประโยค "หรือ" ในที่นั้นก็ต้องเป็น
สันธานแบ่งวิบบ้างผู้ เช่น หรือเธอจะไป หรือไม่เธอก็ไปแทนฉัน

ลักษณะประโยคที่มีคำแสดงคำถามอยู่ด้วยในภาษาไทย บางทีก็
ดูยากว่าเป็นประโยคคำถามหรือบอกเล่า เพราะคำ ใคร อะไร
ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ใช้ในความบอกเล่าก็ได้ เช่น ใครจะไป
กินลง เรื่องอะไรฉันจะทำให้ ไปซื้อที่ไหนได้ก็ไปเถอะ ใช้ว่า เขา

อยากทำให้เมื่อไร พูดอย่างไรใครก็ไม่เชื่อ

๔. ประโยคบอกเล่า ใช้ในเรื่องราวเล่าบอกตามธรรมดา บางทีก็เป็น
ไปในทางรับ บางทีก็เป็นไปในทางปฏิเสธ

ประโยครับถ้าใช้ในภาษาเขียนไม่มีการใช้คำลงท้ายประโยค
เพื่อแสดงความรู้สึก แต่ในภาษาพูดจะมีคำ จะ ค่ะ หรือ ครับ
(ต่างกันไปตามเพศของผู้พูด) ลงท้ายประโยคตามควรแก่โอกาส
ประโยคปฏิเสธ นอกจากจะใช้คำว่า "ไม่" แล้วยังใช้คำอื่น
ได้อีก คือ "ใช่" เช่น ใช่ว่าเขาไม่รักใคร่ "หา.....ไม่"
เช่น หาใช่ไม่ หาได้ไปไม่ "มิ" เช่น มิได้มีใครเห็นใจ "มิ" ใช้
ได้จำเพาะกริยาบางคำเท่านั้น นอกจาก มิได้ ก็มี มิใช่ มิเป็น
การ ห้ามมิได้

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนาเล่ม ๒ ท.๕๐๓ ท.๕๐๔ (๒๕๒๕

: ๑๒๓ - ๑๒๕) กล่าวถึงการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ประโยค โดยการแบ่งหน้า
ที่ของประโยคตามเจตนาของผู้ส่งสาร เป็น ๓ ประเภท ดังนี้คือ

๑. ประโยคแจ้งให้ทราบ หมายถึง ประโยคที่ผู้พูดใช้บอกเล่า หรือ
แจ้งข้อความบางประการแก่ผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังได้ทราบข้อความนั้นๆ อาจเป็นประโยค
สั้นๆ มีเพียงคำนามทำหน้าที่ประธาน และคำกริยาทำหน้าที่เป็นตัวแสดง หรือเป็น
ประโยคยาวๆที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นซึ่งมีคำนามคำกริยาหลายคำ และมีคำหรือประโยค มา
ขยายคำนาม คำกริยาอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้แล้วแต่ว่า ผู้พูดต้องการบอกเล่าข้อความมาก
น้อยละเอียดชัดเจนเพียงใด ถ้าประโยคแจ้งให้ทราบนั้นมีเนื้อความปฏิเสธ ก็จะมีคำ
ปฏิเสธ เช่น ไม่ มิ ห้ามมิได้ อยู่ด้วย เช่น

นักเรียนบางคนชอบเรียนหนังสือ นักเรียนบางคนไม่ชอบเรียนหนังสือ
 ถ้าแม่อนุญาตฉันก็จะไปหาคุณพ่ungs ถ้าแม่ไม่อนุญาตฉันก็จะไม่ไปหาคุณพ่ungs
 ผมเคยอ่านหนังสือที่เขาเขียน ผมไม่เคยอ่านหนังสือที่เขาเขียน

๒. ประโยคถามให้ตอบ หมายถึง ประโยคที่ผู้พูดใช้ถามข้อความบางประการ เพื่อให้ผู้ฟังตอบสิ่งที่ผู้พูดอยากรู้ รูปประโยคจะคล้ายคลึงกับประโยคแจ้งให้ทราบ ต่างกันแต่เพียงว่ารูปประโยคถามให้ตอบจะมีคำ หรือ ไหม ใคร อะไร ที่ไหน ก็ เมื่อไร อย่างไร ฯลฯ และถ้าประโยคถามให้ตอบนั้นเป็นประโยคถามให้ตอบที่มีเนื้อความปฏิเสธ ก็จะมีคำปฏิเสธอยู่ด้วย เช่น

คุณชอบอ่านเรื่องแปลหรือ คุณไม่ชอบอ่านเรื่องแปลหรือ
 ใครอยากไปเที่ยวบ้าง ใครไม่อยากไปเที่ยวบ้าง

๓. ประโยคบอกให้ทำ หมายถึง ประโยคที่ผู้พูดใช้เพื่อให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่าง ตามความต้องการของผู้พูด การบอกให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตนนั้นอาจจะใช้วิธีขอร้อง อ้อนวอน วิจารณ์ เชิญชวน บังคับ ออกคำสั่ง ฯลฯ สุดแล้วแต่ผู้พูดจะคิดว่า วิธีใดช่วยให้บังเกิดผลตามที่ตนต้องการได้ดีที่สุด

ประโยคบอกให้ทำ มีรูปประโยคคล้ายประโยคแจ้งให้ทราบ คือ มีค่านามคำกริยาอยู่ในประโยค และอาจจะมีคำหรือประโยคมาขยายค่านามคำกริยานั้น แต่ประโยคบอกให้ทำมีข้อจำกัดคือ ประธานของประโยคจะต้องหมายถึงผู้ฟัง ประธานจึงอาจเป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒ คือ คุณ ท่าน แก เธอ หรือเป็นสรรพนามบุรุษที่ ๑ พหูพจน์ คือ คำ "เรา" ซึ่งมีความหมายรวมทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ประธานของประโยคบอกให้ทำนี้บางทีก็ไม่ปรากฏ ถ้าผู้พูดต้องการเน้นคำกริยาและท้ายประโยคบอกให้ทำ มักจะมีคำอนุภาค เช่น ชี นะ เกอะ อยู่ด้วย

ถ้าประโยคบอกให้ทำมีเนื้อความปฏิเสธ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า มีเนื้อความห้าม ก็จะมีคำว่า "อย่า" นำหน้าคำกริยา หรือ ถ้ามีคำช่วยกริยา "ต้อง" อยู่หน้ากริยา ก็จะมีคำปฏิเสธ "ไม่" อยู่หลังคำช่วยกริยานั้น เช่น

คุณต้องเห็นแก่พรรคพวก คุณต้องไม่เห็นแก่พรรคพวก

เปิดไฟชี่ อย่าเปิดไฟชี่

ถ้าคุณแม่ถาม บอกว่าฉันไปกับน้อยนะ

ถ้าคุณแม่ถาม อย่าบอกว่าฉันไปกับน้อยนะ

จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์ (๒๕๓๕) ใช้หลักการของทฤษฎีว้าจิปฎิบัติ

(Speech Acts) ของเซอล วิเคราะห์คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย โดยพิจารณาเฉพาะในแง่ของผู้พูดเท่านั้น จิตราภรณ์ตั้งเกณฑ์กำหนด (Conditions) เป็นเครื่องมือในการกำหนดหน้าที่ในการสื่อความหมาย หรือเป็นข้อแม้ที่ทำให้เกิดคำถามประเภทต่างๆ มีเกณฑ์ ๒ ชนิด คือ

๑. เกณฑ์กำหนดหลัก เป็นเกณฑ์ที่แยกความแตกต่างของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ออกจากคำถามแบบอื่นๆ ที่มีอยู่ในภาษาไทย

๒. เกณฑ์กำหนดจำแนก เป็นเกณฑ์ที่แบ่งคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธออกเป็นกลุ่มย่อย ๒ กลุ่ม คือ ชนิดคำถามแท้ซึ่งผู้พูดต้องการทราบและค้นหาคำตอบจริงๆ ได้แก่ หรือเปล่า หรือยัง ไหม กับชนิดคำถามทดสอบที่ผู้พูดต้องการทดสอบว่า ผู้ฟังทราบเรื่องราวหรือข้อมูลที่คุณพูดจะมีอยู่บ้างจริงหรือไม่ ได้แก่ ใช่ไหม ไม่ใช่หรือ หรือ

ลักษณะของเกณฑ์กำหนดหลักมี ๕ ข้อ คือ

เกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๑ การที่ผู้พูดถามผู้ฟังนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายในอันที่จะได้รับคำตอบ

เกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๒ ผู้พูดถามผู้ฟังเพราะไม่แน่ใจว่า ถ้าตนไม่ถามผู้ฟังจะให้ข้อมูลนั้นๆ แก่ตนหรือไม่

- เกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๓ การที่ผู้พูดถามผู้ฟัง แสดงว่าผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟัง
ต้องสามารถให้คำตอบได้
- เกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๔ ผู้พูดและผู้ฟังต้องมีความรู้ความเข้าใจใน
เรื่องที่ถามนั้นตรงกันบ้าง จึงจะสามารถสื่อ
ความหมายได้ตามที่ต้องการ
- เกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๕ ผู้พูดมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำตอบอยู่บ้าง อาจจะมี
มากจนสามารถคาดคะเนคำตอบได้หรือมีน้อย
มากจนไม่สามารถคาดคะเนคำตอบได้
- เกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๑-๕ เป็นเกณฑ์กำหนดที่เซอลตั้งไว้ซึ่งใช้ได้กับหน่วย
สื่อสารคำถามทุกชนิด

ส่วนเกณฑ์กำหนดหลักข้อที่ ๕ นั้นเป็นเกณฑ์ที่จิตราภรณ์ตั้งขึ้นเพื่อจำแนกคำ
ถามแบบที่มีค่าแสดงคำถามออกจากคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ

เพ็ญศรี วิงศ์วิภาณนท์ (๒๕๒๖ : ๓๕๐) กล่าวว่าโดยทั่วไปเรามักจะ
แบ่งรูปประโยค ออกเป็น ๕ ชนิดด้วยกัน คือ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ
ประโยคคำสั่ง และประโยคคำถาม โดยใช้เกณฑ์ คือ รูปที่ปรากฏเป็นโครงสร้างผิว
- ประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ มีลักษณะต่างกัน เพียงแต่ว่า
ประโยคปฏิเสธมักจะมีค่าปฏิเสธเช่น ไม่ หรือ มิ อยู่ด้วยเท่านั้นเอง ทั้งประโยค
บอกเล่าและประโยคปฏิเสธจะมีส่วนขยายเป็นกาล (Tense)* หรือลักษณะการ

* กาล (tense) บอกให้เราทราบว่าสิ่งที่ประโยคนั้นถึงนั้นเกิดขึ้นเมื่อไร
ก่อนหรือหลัง หรือร่วมเวลากับการกล่าวประโยคนั้นหรือประโยคอื่น (เพ็ญศรี
วิงศ์วิภาณนท์, ภาษาไทย ๓ หน้า ๓๕๓)

(Aspect)* อะไรก็ได้ กริยาวลีจะมีนามวลีที่มีการสัมพันธ์ชนิดใดอยู่ด้วยก็ได้ เช่น

- ก. เรือลำนี้ออกจากท่าไปแล้ว
- ข. ลุงมีกำลังอยากขายเรือลำนี้อ
- ค. ลุงมีแล่นเรือที่ชนะมาแล้ว
- ง. แกรักเรือลำนี้อ

- ประโยคคำสั่ง มีลักษณะต่างกับประโยคบอกเล่าและปฏิเสธมาก เพราะประโยคชนิดนี้ไม่สามารถจะมีกาลหรือลักษณการอิสระ กาลของประโยคคำสั่ง คือ เวลาเดียวกันกับหรือ เวลาต่อจากเวลาที่กล่าวประโยค เพราะฉะนั้นจะใส่ค่าแสดงกาลใดๆลงไปไม่ได้ เช่น

- ก. เดินไปเองเถอะ
- ข. กำลังเดินไปเองเถอะ
- ค. เดินไปแล้วเองเถอะ

(ข้อ ข. และ ค. เป็นประโยคที่ไม่ถูกต้อง)

นอกจากนี้ยังบังคับว่า จะต้องมีนามวลีที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒ อยู่ในประโยคด้วยไม่ว่าจะลดรูปไปแล้วหรือไม่ เช่น

- ก. ช่วยแกซื้อเรือเถิดครับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ลักษณะการ (aspect) คือ ส่วนขยายที่ให้รายละเอียดว่าปรากฏการณ์ที่กล่าวถึงในประโยคเป็นปรากฏการณ์ลักษณะใด คือ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสมบูรณ์แล้ว (perfective) หรือดำเนินอยู่ (progressive) นอกจากนี้ก็จะบอกเพิ่มเติมได้ว่าข้อความนี้เป็น การคาดคะเน (probabilitative) ข้อพึงปฏิบัติ (advisabilitative) ข้อปฏิบัติ (obligatory) หรือการเกิดประจำ (habitative) (เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์, ภาษาไทย ๓ หน้า ๓๘๓-๓๘๔, ๓๘๐)

- ข. คุณช่วยแกข้อเรือเกิดครับ
 - ค. เขาช่วยแกข้อเรือเกิดครับ
- (ข้อ ค. เป็นประโยคที่ไม่ถูกต้อง)

- ประโยคคำถาม มีลักษณะเหมือนประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ ยกเว้นแต่ว่า จะมีคำถามอยู่ในประโยคด้วย คำถามนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ คำถามสามัญ และ คำถามท้ายประโยค ประโยคคำถามจึงมี ๒ ชนิดเช่นเดียวกัน ดังนี้

๑. คำถามชนิดขอข้อความ ซึ่งจะมีการเรียงคำไม่ต่างจากประโยคบอกเล่าเลย เพราะคำที่เป็นคำถามก็จะอยู่ในตำแหน่งต่างๆที่เป็นส่วนที่จะถาม เช่น

- ๑) ก. เธอมากับใคร
- ข. ใครซื้อแหวนให้เธอ
- ๒) ก. ทำไมเขาถึงมาหาเธอแต่เช้า
- ข. เขามาหาเธอทำไม
- ๓) ก. เขาจะเดินทางไปที่ไหนบ้าง
- ข. ที่ไหนบ้างที่มีกล้วยเดี่ยวอร่อยๆ

๒. คำถามที่มีคำถามลงท้ายประโยค เรียกว่าคำถามตอบรับปฏิเสธ เช่น

- ๑) คุณพ่อกลับมาแล้วหรือ
- ๒) คุณพูดภาษามาเลย์ได้หรือเปล่า
- ๓) คุณอยากเป็นครูใช่ไหม
- ๔) ผมยกของผมให้เขาไปก่อนดีไหม
- ๕) คนเราต้องช่วยเหลือกันจริงไหม

เมื่อพิจารณารูปประโยคชนิดต่างๆแล้วก็จะเห็นได้ว่า รูปประโยคแต่ละชนิดก็จะมีวัจนกรรมตรง* ได้ดังนี้คือ

- ก. ประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ มีวัจนกรรมตรงเป็นการแจ้งให้ทราบ
- ข. ประโยคคำถาม มีวัจนกรรมตรงเป็นการถามให้ตอบ
- ค. ประโยคคำสั่ง มีวัจนกรรมตรงเป็นการบอกให้ทำ

นววรรณ พันธุมเมธา (๒๕๒๗: ๑๙๓-๒๐๖) แบ่งประโยคตามเจตนาของผู้ใช้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ประโยคแจ้งให้ทราบ

ประโยคแจ้งให้ทราบมีหลายชนิด เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคอธิบาย ประโยคเตือน ประโยคชี้แนะ ฯลฯ เช่น

คุณแม่ชอบทำกับข้าว

ฉันคิดถึงแก่นะ จึงได้ไปหา

คุณพ่ออยากจะพบเธอแนะะ

๒. ประโยคถามให้ตอบ

ประโยคถามให้ตอบมีหลายชนิด เช่น ประโยคถามเพื่อความประนีประนอมหรือประนีประนอม หรือปฏิเสธ ประโยคถามให้เลือกเอา ฯลฯ

๒.๑ ประโยคถามเพื่อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง จะมีคำไม่ชี้เฉพาะอันใดแก่ คำว่า ใคร อะไร ไหน เท่าไร ทำไม เหตุใด เมื่อไร ก็ ที่อยู่ ในตำแหน่งคำหรือกลุ่มคำที่ถามถึง เช่น

* วัจนกรรมตรง คือ ความหมายที่เป็นเจตนาของผู้พูดซึ่งสอดคล้องกับความหมายประจำรูปของประโยค

ใครมา

อะไรตก

นิดไปไหน

คุณแม่มาเมื่อไร

คุณมีเงินกี่บาท

๒.๒ ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ จะมีค่าบอกการถาม "หรือ" กับ "ไหม" อยู่ท้ายประโยค เช่น

คุณรู้จักวนิดาไหม

คุณรู้จักวนิดาหรือ

๒.๓ ประโยคถามให้เลือกเอา ใช้ถามผู้ฟังเพื่อให้เลือกตอบรับ อย่างใดอย่างหนึ่ง จะมีค่าเชื่อม "หรือ" อยู่ระหว่างหน่วยกริยา ๒ หน่วย เช่น

เขาจะไปหรือไม่ไป

คุณจะอยู่บ้านหรือไปกับฉัน

๓. ประโยคบอกให้ทำ

ประโยคบอกให้ทำมีหลายชนิด เช่น ประโยคสั่ง ประโยคขอร้อง และประโยคอนุญาต

๓.๑ ประโยคสั่ง ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม ประธานของประโยคจะเป็นค่าบอกบุรุษที่ ๒ มักมีคำ ชี นะ อยู่ท้ายประโยค และในประโยคที่มีลักษณะเป็นทางการ อาจมีคำว่า "จง" อยู่หน้ากริยา เช่น

เธอส่งผ้าผืนนั้นมาซิ

คุณพูดดังๆนะ

ท่านจงพิจารณาให้ดี

ถ้าประโยคสิ่งมีความหมายปฏิเสธ หรืออีกนัยหนึ่ง เป็น
ประโยคห้าม จะมีคำว่า "อย่า" หรือ "ต้องไม่" อยู่ในประโยค เช่น

คุณอย่าหลอกฉัน

คุณต้องไม่หลอกฉัน

๓.๒ ประโยคขอร้อง ใช้ขอร้องให้ผู้ฟังทำตาม มีประธานของ
ประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่๒ และมีคำลงท้าย ชิ นะ อยู่ท้ายประโยค เช่นเดียวกับ
ประโยคสั่ง แต่ประโยคขอร้องมักมีคำขยายกริยาเพิ่มเข้าไปในประโยคเพื่อไม่ให้
ประโยคฟังห้วนเกินไป เช่น

ช่วยส่งผ้ามาหน่อยซิ

กรุณาส่งผ้ามาที

๓.๓ ประโยคชักชวน ใช้ชักชวนให้ผู้ฟังทำตาม มีประธานของ
ประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่๑ พหูพจน์ หมายถึง ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง หรือเป็นคำบอกบุรุษ
ที่ ๒ คำบอกมาลาในประโยคชักชวนจะเป็นคำ นะ เถอะ เถอะนะ ถ้าประโยค
ชักชวนมีความหมายปฏิเสธ มักใช้คำบอกมาลา นะ เช่น

เราไปดูหนังกันดีกว่า

คุณเชื่อผมเถอะ

คุณอย่าเสียใจเลยนะ

๓.๔ ประโยคอนุญาต ใช้อนุญาตให้ผู้ฟังทำได้ มีประธานเป็นคำ
บอกบุรุษที่ ๒ คำบอกมาลามักเป็นคำว่า "เถอะ" ประโยคอนุญาตที่มีเนื้อความ
ปฏิเสธ จะมีคำขยายกริยา ต้องใช้กับคำบอกมาลา "หรือก" เช่น

คุณนั่งลงเถอะ

คุณไม่ต้องไปหรือก

๓.๕ ประโยคเสนอแนะ ใช้แนะให้ผู้ฟังปฏิบัติ ไม่ได้บังคับหรือ
ขอร้อง ประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ ๒ คำบอกมาลามากเป็นคำว่า ชี ชี ชี ชี แล้ว
แต่ว่าจะมีการคะยั้นคะยอข้อเสนอนั้นด้วยหรือไม่ เช่น

คุณหญิง

คุณลองพูดเพราะๆกับเขาบ้างซี

คุณอย่าตามใจเขาซี

นววรรณ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปประโยคกับการ
แสดงเจตนาว่า ประโยคถามให้ตอบต้องมีคำบอกการถาม คำไม่ชี้เฉพาะ หรือคำ
เชื่อม "หรือ" อยู่ในประโยค ประโยคบอกให้ทำอาจปรากฏประธานเป็นคำบอก
บุรุษที่ ๒ หรือไม่ปรากฏประธาน แต่เรารู้จากบริบทว่าประธานหมายถึงผู้ฟัง ใน
กรณีที่ประโยคหนึ่งไม่ใช่ทั้งประโยคถามให้ตอบ และไม่ใช่ประโยคบอกให้ทำ
ประโยคดังกล่าวก็จะเป็นประโยคแจ้งให้ทราบ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องอาจสรุปได้ดังนี้

๑. ประโยคที่ผู้ศึกษาทุกคนกล่าวถึงได้แก่

ก. ประโยคคำถาม หรือ ประโยคถามให้ตอบ

ข. ประโยคคำสั่ง หรือ ประโยคบอกให้ทำ

ค. ประโยคบอกเล่า หรือ ประโยคแจ้งให้ทราบ

ส่วนที่ต่างกันก็คือ ราตรี ชันวารชร์ (๒๕๑๖) กล่าวถึงประโยคอีก ๒
ชนิด คือ ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำถาม-ปฏิเสธ โดยถือว่า ประโยคที่มีคำ
ปฏิเสธ "ไม่" เป็นประโยคปฏิเสธ และประโยคที่มีทั้งคำปฏิเสธและคำแสดงคำถาม
เป็นประโยคคำถาม-ปฏิเสธ

บรรจบ พันธุเมธา (๒๕๑๙) แบ่งประโยคขอร้องหรือชักชวน เป็น
ประโยคอีกชนิดหนึ่งไม่รวมอยู่ในประโยคคำสั่ง นอกจากนี้ยังอธิบายและรวมประโยค
ตอบรับและตอบปฏิเสธในภาษานูตเป็นส่วนหนึ่งของประโยคบอกเล่าอีกด้วย แต่

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนาเล่ม ๒ ท.๕๐๓ ท.๕๐๔ (๒๕๒๕) และ นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) จัดให้ข้อความปฏิเสธเป็นส่วนหนึ่งของประโยคแจ้ง ให้ทราบ ถามให้ตอบ และบอกให้ทำ ส่วน เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (๒๕๒๖) แยก ประโยคปฏิเสธเป็นประโยค อีกรชนิดหนึ่งต่างหาก

๒. ผู้ศึกษาแต่ละคนกล่าวว่า ประโยคคำถาม หรือประโยคถาม ให้ตอบ คือประโยคที่ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟัง จะต้องมามีคำที่ใช้แสดงการถาม อยู่ในประโยคด้วย ผู้ศึกษาแต่ละคนจะแบ่งชนิดของประโยคคำถามต่างกัน และเรียก ชื่อคำที่ใช้แสดงการถามต่างกันไป คือ

๒.๑ ชนิดของประโยคคำถาม

ราตรี ชันวารชร์ (๒๕๑๖) แบ่งรูปประโยคคำถามเป็นคำถามที่ต้องการ การการตอบรับหรือปฏิเสธ กับรูปประโยคคำถามที่ต้องการข้อเท็จจริง

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (๒๕๒๖) แบ่งประโยคคำถามเป็นชนิดขอ ข้อความ และชนิดที่มีคำถามลงท้ายประโยค เรียกว่า คำถามตอบรับปฏิเสธ

นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) แบ่งเป็นประโยคถามเนื้อความ ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ และประโยคถามให้เลือกเอา

๒.๒ คำที่ใช้แสดงการถาม

ราตรี ชันวารชร์ (๒๕๑๖) กล่าวว่าในประโยคคำถามจะต้องมีคำ แสดงคำถาม และคำหรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถาม

บรรจบ พันธุเมธา (๒๕๑๔) กล่าวว่า ในประโยคคำถามจะต้องมีคำ วิเศษณ์แสดงคำถาม

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (๒๕๒๖) กล่าวว่ามามีคำถามสามัญ และคำ ถามท้ายประโยคอยู่ในประโยคคำถาม

นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) กล่าวว่าในประโยคคำถามจะมีคำบอก การถาม คำไม่ชี้เฉพาะ หรือคำเชื่อม "หรือ"

๓. ผู้ศึกษาแต่ละคนมีความเห็นตรงกันว่า ประโยคคำสั่ง หรือ ประโยคบอกให้ทำ คือประโยคที่จะปรากฏประธานเป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒ (คำบอก บุรุษที่ ๒) หรือ สรรพนามบุรุษที่ ๑ พหูพจน์ หรือ อาจจะไม่ปรากฏประธานเมื่อ ต้องการเน้นกริยา แต่ผู้ศึกษาแต่ละคนจะให้รายละเอียดแตกต่างกัน คือ

ราตรี ชันวารชร์ (๒๕๑๖) กล่าวถึงประโยคคำสั่งว่า ประโยคคำสั่งอาจ จะเริ่มต้นด้วยคำช่วยหน้ากริยา "ต้อง" หรือคำหน้ากริยา "ไป มา" หรือคำเฉพาะที่ แสดงคำสั่ง-ขอร้อง

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนาเล่ม ๒ (๒๕๒๕) กล่าวถึง ความหมายของประโยคบอกให้ทำว่า หมายถึงประโยคที่ผู้พูดใช้เพื่อให้ผู้ฟังกระทำ การบางอย่างตามความต้องการของผู้พูด และเพิ่มเติมว่าประโยคบอกให้ทำนั้น ถ้า ต้องการเน้นท้ายประโยค อาจมีอนุภาค ชี นะ เกอะ อยู่ด้วย และถ้ามีเนื้อความ ปฏิเสธ จะมีคำ "อย่า" นำหน้ากริยา หรือคำ "ไม่" อยู่หลังคำช่วยกริยา "ต้อง"

เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (๒๕๒๖) เน้นกาลหรือลักษณะการของประโยค คำสั่งว่า กาลในประโยคคำสั่งจะต้องเป็นเวลาเดียวกันหรือเวลาต่อจากเวลาที่ กล่าวประโยค และจะต้องเป็นลักษณะการปกติเท่านั้น

ส่วนนววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) แบ่งประโยคคำสั่งเป็นประโยคสั่ง ขอร้อง ชักชวน และอนุญาติ

๔. ผู้ศึกษาแต่ละคนกล่าวถึงประโยคบอกเล่า หรือประโยคแจ้ง ให้ทราบว่าเป็นประโยคที่ไม่มีลักษณะของประโยคคำถามหรือประโยคคำสั่ง คือไม่มี คำแสดงการถาม หรือไม่มีประธานเป็นบุรุษที่ ๒ จะมีเพียงคำนามและกริยาหรือ กริยาวลี ถ้ามีเนื้อความปฏิเสธ ก็จะมีคำปฏิเสธอยู่ด้วย ผู้ศึกษาแต่ละคนให้คำอธิบาย ที่แตกต่างกัน คือ

ราตรี ชันวารชร์ (๒๕๑๖) กล่าวถึงรูปประโยคบอกเล่าว่า ไม่มีส่วน ประกอบของประโยคคำถามและคำสั่ง เช่น ไม่มีคำแสดงคำถาม ไม่เริ่มต้นด้วยคำ กริยา ไม่เริ่มด้วยคำช่วยหน้ากริยา "ต้อง" เป็นต้น

บรรจบ พันธุเมธา (๒๕๑๙) กล่าวถึงความหมายว่า ประโยคบอกเล่า ใช้ในเรื่องราวเล่าบอกขรรมดาและรวมประโยคตอบรับหรือปฏิเสธซึ่งอาจมีเพียงคำเดียวอยู่ในประโยคบอกเล่าด้วย

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม ๒ (๒๕๒๕) กล่าวถึงความหมายของประโยคแจ้งให้ทราบว่าเป็นประโยคที่ผู้พูดใช้บอกเล่าหรือแจ้งข้อความบางประการแก่ผู้ฟัง และเพิ่มเติมว่าอาจเป็นประโยคยาว ๆ ที่ซับซ้อนได้

เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (๒๕๒๖) กล่าวว่า ประโยคบอกเล่ามีส่วนขยายเป็นกาลหรือลักษณะการอะไรก็ได้ และนามวลีที่ปรากฏจะมีการสัมพันธ์ชนิดใดอยู่ด้วยก็ได้

ส่วน นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) แบ่งประโยคแจ้งให้ทราบเป็นชนิดย่อยๆ เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคเตือน ประโยคชี้แนะ

สำหรับ จอห์น อาร์ เซอล (Searle ๑๙๖๙) และ จิตรราภรณ์ เกียรติไพบูลย์ (๒๕๒๕) ศึกษาประโยคในแง่วัจนกรรมหรือวจีปฏิบัติ (Speech Acts) โดยใช้กฎและเกณฑ์กำหนดพิจารณาแบ่งประโยคตามเจตนาต่าง ๆ

จากผลการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประโยคที่ผู้ศึกษาทุกคนกล่าวถึง คือ ประโยคคำถามหรือประโยคถามให้ตอบ ประโยคคำสั่งหรือประโยคบอกให้ทำ และประโยคบอกเล่าหรือประโยคแจ้งให้ทราบ ผู้วิจัยจะศึกษาประโยคทั้ง ๓ ชนิดดังกล่าว และจะอาศัยกฎและเกณฑ์กำหนดที่เซอลและจิตรราภรณ์เสนอไว้ เป็นเกณฑ์กำหนดทางความหมายเพื่อช่วยพิจารณาเจตนาของประโยคทั้ง ๓ ชนิดนี้ ส่วนการศึกษาประโยคของผู้ศึกษาคนอื่น ๆ ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นเกณฑ์กำหนดรูปลักษณะของภาษา